

ترجمه دیپلماتیک هفته‌ای که گذشت

قدرت ایران

سیدمهدی طالبی
دبیرکروه جهان‌شهر

آنچه دولت شهید رئیسی در زمان تقریبی سه‌ساله ساخته است طی روزهای اخیر در معرض نمایش قرار گرفت. حضور ده‌ها هیات عالی‌رتبه سیاسی و اعلام عزای عمومی توسط ۸ کشور منطقه، بخشی از این گوه بیخ بود.

پدیده دیگری که در این واقعه آشکار شد، وقوع تحولی بزرگ در روابط تهران با بخشی از جهان عرب است. حضور گسترده هیات‌های سیاسی کشورهای عربی در مراسم ترحیم شهید بخت‌الاسلام والمسلمین سیدابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهور ایران ازجمله حضور مقام‌هایی از بحرین و مصر، سخنان پادشاه بحرین در دیدار با ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهور روسیه درباره لزوم اصلاح روابط با ایران و موضع‌گیری مشاور حاکم امارات که همه‌سپ از وقوع سانحه یکشنبه گذشته رخ دادند، حکایت‌از شکل‌گیری یک روئند قدرتمند دارد. این مساله نشان می‌دهد روابط تهران بااین کشورها به سطح بسیار مناسبی رسیده است که اتفاقات بزرگ نیز قادر به برهم زدن آن نیستند. در جدیدترین تحول، انور قرقاش مشاور حاکم امارات روز گذشته (جمعه ۴ خرداد) در حساب کاریبی خود در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «سیگنال‌های مثبت میان کشورهای خلیج [فارس] و ایران، نشان از تمایل مشترک برای توسعه روابط و کاهش تنش‌ها در منطقه دارد.» قرقاش حضور گسترده مسئولان کشورهای حاشیه خلیج فارس در مراسم ترحیم رئیس‌جمهور ایران و ابراز نظرات آنان درخصوص رابطه با تهران را سیگنال‌های مثبت کشورهای عربی دانست. مشاور دیپلماتیک رئیس دولت امارات متحده عربی تاکید کرد: «فرصتی که می‌تواند تاریخی باشد و باید با استفاده از آن برای خدمت به ثبات و شکوفایی منطقه پیش رفت.» او پیش از این نیز گفته‌سود ایران به قدرت نظامی بزرگی تبدیل شده و ادامه تنش با آن بی‌فایده خواهد بود. روز پنجشنبه سوم خرداد نیز حمد بن عیسی آل خلیفه، پادشاه بحرین به پوتین اعلام کرد دلیلی برای به تعویق انداختن از سرگیری روابط دیپلماتیک بین بحرین و جمهوری اسلامی وجود ندارد.

آل خلیفه این مواضع را در شرایطی اتخاذ کرد که یک روز پیش از آن، عبداللطیف بن راشد الزیانی، وزیر امور خارجه بحرین روز چهارشنبه در مراسم تشییع رئیس‌جمهور ایران شرکت کرده بود.

حضور الزیانی و سامح شکرى وزیر خارجه مصر در تهران درحالی صورت گرفت که این دو کشور عربی با ایران روابط دیپلماتیک ندارند.

احترام بالای این دولت‌ها به رئیسی نیز نشان می‌دهد آنها خواهان تداوم سیاست دولت وی درباره دولت‌های خود هستند.

ریشه‌های اقبال چیست؟

«سیاست همسایگی» در مرکز اقدامات دیپلماتیک تهران قرار دارد. این سیاست با دولت سیدابراهیم رئیسی آغاز و توسط حسین امیرعبداللهیان وزیر خارجه او پیگیری می‌شد. سیاست همسایگی ریشه اصلی موفقیت‌های دیپلماتیک تهران در برهه‌های حساسی است.

۱ جهان عرب در زمان معاصر از چند بازیگر مهم برخوردار بوده که برخی از آنها مانند لیبی و… منهدم شده‌اند. سودان نیز وضعیت ناپایداری داشته و دیگر جنگ داخلی است. بازیگران مؤثر جهان عرب در شرایط کنونی عربستان سعودی، امارات، قطر، عراق، سوریه، مصر و الجزایر هستند. برای مدتی روابط ایران با برخی از این کشورها دچار تنش بود. تا پیش از برقراری مجدد روابط با عربستان، روابط ایران با کشورهایی مانند عراق، قطر، سوریه و الجزایر مثبت بود اما علاوه بر عربستان سعودی روابط با امارات و مصر پر تنش تلقی می‌شد.

_____

دادگاه لاهه دومین اقدام خود ضد رژیم صهیونیستی را انجام داد و ۳ کشور اروپایی استقلال فلسطین را به رسمیت شناختند

۱۷ اکتبر غربی

تل آویو در جنگ غزه باتلخی رارهان‌کرده است. صهیونیست‌ها به تمام گزینه‌های باتلخی‌ها وارد شده‌اند. این روئند هفته قبل باعث وقوع سه طوفان در روابط خارجی رژیم صهیونیستی شد. در آخرین اتفاق، روز جمعه دیوان بین‌المللی دادگستری مستقر در لاهه که

رکن اصلی قضایی سازمان ملل محسوب می‌شود حکم کرد رژیم صهیونیستی باید عملیات نظامی خود در رفح را متوقف کند. طبق حکم این دادگاه تل آویو علاوه بر این بایستی گزارش‌هایی در خصوص اقدامات انجام‌شده برای اجرای دستورات صادرشده تقدیم این دادگاه کند. این دادگاه دوشنبه (۳۱ اردیبهشت/۲۰ می) نیز تصمیمی علیه رژیم اتخاذ کرده بود. بر این اساس هفته گذشته دادستان دادگاه کیفری لاهه از قضات این دادگاه خواست برای بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر و یوآف گالات، وزیر جنگ رژیم به دلیل ارتکاب به نسل‌کشی دستور تعقیب و بازداشت صادر کنند. اگر دادگاه تصمیم به صدور حکم نهایی بگیرد، این دو در صورت سفر به ۱۲۴ کشور عضو دادگاه، با خطر بازداشت مواجه می‌شوند. تنها دو روز بعد از تحول لاهه، روز چهارشنبه (۲ خرداد/۲۲ می) سه کشور اروپایی اسپانیا، ایرلند و نروژ از قصد خود برای به رسمیت شناختن استقلال فلسطین خبر دادند. اهمیت این سه رخداد، نخست‌برخاستن آن از محیط غربی و دوم کشیده شدن اصطکاک به سطح دلتی و سازمان‌های بین‌المللی است. در این خصوص نکاتی وجود دارد:

_____

۱ اقدام چند کشور اروپایی در به رسمیت شناختن استقلال فلسطین دارای ریشه‌های عمیقی است. بیورینوز در همین رابطه نوشت: اسپانیا از لحاظ جغرافیایی نزدیک به منطقه مغرب در شمال آفریقا، در دوران دیکتاتوری فرانکو که از سال ۱۹۳۹ تا۱۹۷۵ ادامه داشت، به کشورهای عربی روی آورد تا انزوای خود در غرب را دوریزند.»

_____

۱ اقدام چند کشور اروپایی در به رسمیت شناختن استقلال فلسطین دارای ریشه‌های عمیقی است. بیورینوز در همین رابطه نوشت: اسپانیا از لحاظ جغرافیایی نزدیک به منطقه مغرب در شمال آفریقا، در دوران دیکتاتوری فرانکو که از سال ۱۹۳۹ تا۱۹۷۵ ادامه داشت، به کشورهای عربی روی آورد تا انزوای خود در غرب را دوریزند.»

_____

با این وجود پس از احیای روابط ایران با عربستان، پیگیری سیاست همسایگی باعث بهبود روابط با امارات و مصر نیز شده است.

به‌طور کلی رابطه یک دولت با دولتی دیگر حاوی ظرفیت‌های تنش‌زایی است که یکی از آنها به اختلافات با دولت‌های ثالث باز می‌گردد. به‌عنوان نمونه روابط مثبت آمریکا با پاکستان و فروش تسلیحات ویژه به این کشور می‌تواند باعث خشم هند شود که در رقابت نظامی با اسلام‌آباد قرار دارد. ایران نیز در محیط عربی با چنین مسائلی روبه‌رو است. ارتقای روابط تهران با قطر که رقیب عربستان است، می‌تواند به ناراضایی سعودی‌ها تبدیل‌شود اما تهران ناسفته است با هنرمندی روابط خود با طرف‌های مختلف و رقیب عربی را با یکدیگر جمع کند.

از این رو ایران روابط جامعی با جهان عرب برقرار ساخته که انعکاس مهمی در باقی جهان اسلام دارد. بخش‌هایی از جهان اسلام که در مجاورت یا در میان کشورهای غیرمسلمان واقع شده‌اند، نگاهی عاطفی به مرکزیت جهان اسلام در غرب آسیا دارند و رقابت‌ها در آن باعث سرخوردگی آنها می‌شود. بر همین اساس ساماندهی روابط ایران با کشورهای منطقه عامل مهمی در پیشرفت و انگیزه ملت‌های مسلمان در دیگر نواحی است.

۲

تحت تاثیر القانات غربی و صهیونیستی در این مسیر گام بر می‌داشتند. رویکرد جدید نشان می‌دهد آنها هر دو مساله را کنار گذاشته‌اند. تهران در دوره اخیر نشان داد نه‌تنها فشارها تاثیرزی براره آن ندارد، بلکه ایران در مقابل فشارها، اقداماتی خارج از تحمل رقیبا تدارک می‌بیند.

۳

با اصلاح روابط ایران با کشورهای منطقه، زمینه حضور نظامی آمریکا در منطقه تضعیف می‌شود. درصورت تدام پیگیری سیاست همسایگی و بروز لایه‌های عمیق‌تر آن، تهدیدات منطقه‌ای به شدت کاهش یافته و زمینه مداخلات فرامنطقه‌ای کم‌رنگ‌تر خواهد شد.

۴

با توجه به تضاد روابط با ایران و رژیم صهیونیستی، تقویت روابط تهران با محیط منطقه‌ای امکان اجرای عادی سازی روابط تل آویو با آنها را در معنای خاص خود به محاق خواهد برد. باید توجه داشت عادی سازی روابط

_____

رژیم با کشورهای منطقه تنها منحصربه‌موضوع سیاسی نبود و مسائل پیچیده‌تری را در خود داشت. فراد بود این عادی سازی فراتر از حوزه‌های سیاسی و اقتصادی، شامل فعالیت‌های بزرگ و هماهنگ ضد ایرانی در حوزه نظامی و امنیتی باشد. مرکز این اقدام، ایران هراسی بود تا کشورهای منطقه از ترس تهران به دامان تل آویو بروند.

۵

کشورهای منطقه عمدتاً متحد یا بالاتر از آن تحت نفوذ شدید غرب هستند. با این وجود تمام اجزای این حکومت‌ها، گذشته و حقیقت رافراموش نکرده‌اند. این کشورها می‌دانند و می‌بینند غرب چگونه درصد سرکوب مسلمانان و عرب‌ها است. این حکومت‌ها هر چند ناآگاهانه با دست‌کم گرفتن دشمن از آن دنباله‌روی کرده‌اند اما درصورت یافتن روزنه، گریز از مرکز را به نمایش می‌گذارند.

۶

عملیات طوفان الاقصی ابهت رژیم صهیونیستی را فروریخت و اراده محور مقاومت برای برهم زدن نقشه غرب را نشان داد. عملیات وعده صادق اوج‌گیری مجدد ایران اراده و توانمندی بود. علاوه بر آن، محور مقاومت نشان داده است هدف‌گیری‌اش صرفاً شامل تهاجم و تسلط خارجی است و با نظام‌های سیاسی منطقه‌ای کاری ندارد؛ همان‌گونه که در روابط مثبت محور مقاومت با نظام سیاسی سوریه قابل مشاهده است.

زاویه دیگر این رویه، اقدامات دولت یمن است که امروزه نه با برخی از مزدوران در داخل این کشور دیگر است و نه پس از درخواست آتش‌بس توسط عربستان به این کشور حمله‌ای داشته است. صنعا هم اکنون مأموریت اسلامی و انسانی خود را هدف قرار دادن صهیونیست‌ها می‌داند. جالب آنکه یمنی‌ها در درگیری با عربستان با توجه به جنگ مستقیم با این کشور از هدف قرار دادن گسترده خطوط تجارت دریایی ریاض خودداری کردند اما درخصوص رژیم تندترین سیاست‌ها را اتخاذ کرده‌اند.

روابط اقتصادی ایران با کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس بخش قابل توجهی از تجارت خارجی ایران را تشکیل می‌دهد. عراق دومین و امارات سومین مقصد صادراتی کالا‌های ایرانی در سال ۱۴۰۲

_____

بوده‌اند. در همین دوره بیشترین واردات ایران از امارات انجام شده است. حجم کلی روابط تجاری دو کشور به ۲۴ میلیارد دلار می‌رسد. براساس آمارها در پایان سال گذشته تجارت غیرنفتی ایران و امارات، قطر، کویت و عراق تقریباً ۳۵ میلیارد دلار بوده است. روابط با قطر پس از سال ۲۰۱۷ که این کشور توسط همسایگانش تحریم شده و ایران تنها مجرای تنفسی آن بود به میزانی رشد کرده که امروزه ۸۰۰ شرکت ایرانی در قطر فعالیت می‌کنند. توسعه روابط تجاری ایران با کشورهای همسایه در شرایطی توسعه یافته که آمریکا تلاش داشته این روابط را تضعیف کند.

۸ روابط ایران با جهان اسلام و عرب بسیار گسترده است. روابط با ملت‌های عربی طی جنگ طوفان الاقصی از رشد خیره‌کننده‌ای برخوردار شده و به سطح بی‌سابقه‌ای رسیده است. از سوی دیگر ایران روابط گسترده‌ای با گروه‌های عربی دارد به‌گونه‌ای که تهران همچنان روابط خود با مخالفان نظام سیاسی سوریه را نیز حفظ کرده است. طی ماه‌های اخیر روابط این گروه‌ها با تهران به دنبال یوز جنگ طوفان الاقصی گرم‌تر شده است.

۹ با ناتوانی رژیم صهیونیستی و تغییر سطح روابط غرب با این رژیم، روابط غربی با ایران در سطوحی رو به بهبود است. هنگامی که طرف‌های منطقه‌ای نرم شدن مواضع قدرت‌های فرامنطقه‌ای در برابر ایران را می‌بینند، بیش از پیش بر بی‌نتیجه بودن رقابت‌های مخرب خود با تهران پی می‌برند.

ظرفیت‌ها و پیشنهاده‌ها

روابط ایران با کشورهای منطقه براساس سیاست همسایگی می‌تواند به سطح بی‌سابقه‌ای ارتقا یابد. در ادامه به بخشی از این سطوح پرداخته شده است:

۱ فرامنطقه: ایران و کشورهای منطقه می‌توانند بر سر بسیاری از مسائل

مشترک کار کرده و برای تقویت روابط، دست به همکاری در مناطق دیگر نیز بزنند. به‌عنوان نمونه همکاری کشورهای اسلامی منطقه با یکدیگر برای حفظ و ارتقای ملت‌های مسلمان اروپا در بالکان از یوسنی گرفته تا آلبانی می‌تواند مؤثر باشد. همکاری در تقویت دولت‌های مسلمان آفریقایی نیز در همین راستا به‌طور مشترک قابل پیگیری است.

۲ فناوری: فراتر از همکاری‌های سیاسی می‌توان روی به همکاری در

حوزه‌های فناوری آورد. به‌نظر می‌رسد ایران در حوزه هسته‌ای قابل همکاری‌های سطح بالا باشد. مساله هسته‌ای بخشی از آینده جهان است و کشورهای اسلامی نباید در این حوزه عقب بمانند.

۳ نظامی: کشورهای منطقه با توجه به توانمندی‌های تسلیحاتی، قادر

به تأمین نیازهای یکدیگرند. با توجه به فروش گسترده پهپادها، موشک‌های ضد زره و زمین به زمین ایران کشورهای منطقه می‌توانند دسترسی خوبی به تسلیحات نفوذپذیر و ارزان بیابند. به آرایش درآوردن آنان در قالب امنیت منطقه‌ای علیه تهاجمات فرامنطقه‌ای نکته‌ای مهم است. سلاح‌های پدافند هوایی، سلاح‌های تهاجمی، سلاح‌های دریایی مانند زیردریایی‌های کوچک و قایق‌های تندرو به سرعت قابل تأمین هستند.

۴ اقتصادی: امروز مشخص شده که امکان شکل‌گیری کردیدورهای

منطقه‌ای با طرحی فرامنطقه‌ای وجود ندارد. ازجمله این کردیدورها، کردیدور جعلی قفقاز یا کردیدور جعلی منتهی به سرزمین‌های اشغالی است. بر خلاف این کردیدورهای مصنوعی، کردیدورهای اصلی منطقه با سرمایه‌گذاری‌های منطقه‌ای قابل توسعه‌است. این کردیدورها برای سرمایه‌گذارانش درآمد‌های مطمئن و امنی به حساب می‌آیند.

_____

دادگاه لاهه دومین اقدام خود ضد رژیم صهیونیستی را انجام داد و ۳ کشور اروپایی استقلال فلسطین را به رسمیت شناختند

۱۷ اکتبر غربی

فواشیستی است، سوسیال‌دموکرات‌های مخالف فاشیسم را متوجه گسترش این پدیده ساخته است. این مساله روئدی کلی است و از قرار گرفتن احزاب راست‌گرا در راس دولت در این کشورها نیز کمتر متاثر می‌شود.

۴

«هم‌زمانی» اعلام پذیرش استقلال فلسطین از سوی سه کشور اروپایی که نشان از هماهنگی، بودن آنان دارد، حاوی نکاتی است. نخست اصل هماهنگ بودن از وجود جبهه‌ای از کشورهای اروپایی برای راستا حکایت دارد. نکته دوم تلاش این کشورها برای کاستن از فشارهای صهیونیسم جهانی بوده تا نتواند بر یک دولت فشار متمرکزی ایجاد کند.

۵

روز یکشنبه درخواست دادگاه لاهه اعلام شد و دو روز بعد در چهارشنبه چند کشور اروپایی استقلال فلسطین را به رسمیت شناختند. به‌نظر می‌رسد این اقدامات در غرب ریشه‌های یکسانی داشته و حکایت از جبهه‌گیری گسترده علیه صهیونیسم دارد.

۶

اقدام چند کشور اروپایی در به رسمیت شناختن استقلال فلسطین نامدین است. فراتر از تشکیل کشور فلسطین نیاز به فعالیت‌های دیگری نیز دارد اما حرکت شکل گرفته اروپایی حداکثر امکان آنان بوده است. همین حرکت نیز روابط با رژیم صهیونیستی را دچار بحران کرده؛ چراکه تل آویو سفیران خود را از این سه کشور فراخوانده و نمایندگان آنها را احضار کرده است.

۷

فلسطین توسط ۱۴۰ کشور از ۱۹۳ عضو سازمان ملل به رسمیت شناخته شده است. با این حال در جهان غرب شامل اروپا و دو کشور آمریکای

_____

شمالی – آمریکا و کانادا- اکثر کشورها از چنین اقدامی خودداری ورزیده‌اند. آنچه در این میان اهمیت دارد پیوستن تعداد بیشتری از کشورهای غربی به صف مدافعان استقلال فلسطین و حضور یک قدرت در میان آنان است. آمریکا، انگلیس، فرانسه، آلمان، ایتالیا و اسپانیا جزو رهبران غرب به‌شمار می‌روند. هرچند اسپانیا از میان این شش قدرت ضعیف‌ترین حلقه‌است اما به رسمیت شناختن استقلال فلسطین توسط این کشور در هر صورت با اهمیت است.

۸

وزیر خارجه نروژ پس از درخواست دادستان دادگاه لاهه برای صدور حکم بازداشت نخست‌وزیر و وزیر جنگ رژیم و بعد از به رسمیت شناختن استقلال فلسطین اعلام کرد اگر دادگاه لاهه حکم نهایی برای بازداشت را صادر کند، این دو نفر در صورت سفر به نروژ بازداشت می‌شوند.

۹

جرمی کوپرین، رهبر پیشین حزب کارگر انگلیس در همان روز اقدام سه کشور اروپایی اعلام کرد این حرکت پیامی برای دیگر کشورهای اروپایی و آمریکاست و یک‌نشانه‌از خواست مردمی به حساب می‌آید. کوپرین در جریان مصاحبه‌ای با الجزیره تاکید کرد تصمیم این سه کشور اروپایی برای به رسمیت شناختن کشور فلسطین ناشی از فشار محافل مردمی در این کشورهاست. کوپرین معتقد است دولت انگلیس نیز باید به این روئند پیوندد.